

Investigating the presence of Iranian journals' articles indexed by Scopus via social media during 2010-2018

1. Marzieh Golchin
2. Alireza Isfandyari-Moghaddam
- *3. Zohreh Mirhosseini
4. Seyed Ali Akbar Famil Rohani
5. Atefeh Zarei

1. Ph.D.Candidate in Department of Knowledge and Information Science, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Hamedan Branch, Hamedan, Iran Email: golchinlibster@gmail.com
2. Associate Professor, Department of Knowledge and Information Science, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Hamedan Branch, Hamedan, Iran Email: ali.isfandyari@gmail.com
3. * Associate Professor, Department of Knowledge and Information Science, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, North Tehran Branch, Tehran, Iran, (corresponding author)
4. Assistant professor, Department of Knowledge and Information Science, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Hamedan Branch, Hamedan, Iran Email: Sfamilrouhany@yahoo.com
5. Assistant professor, Department of Knowledge and Information Science, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Hamedan Branch, Hamedan, Iran Email: Atefehzare@gmail.com

*z_mirhosseini@iautnb.ac.ir

Abstract

Purpose: Present study has investigated the presence of Iranian Journals' articles indexed by Scopus via social media during 2010-2018. In this study, the articles with the highest altmetric scores were identified

Methodology: This is a descriptive study and has used altmetric indicators for evaluating Iranian Journals' articles. Altmetrics databases such as altmetric Explorer and Scopus were used in this respect. Data analysis was performed using Microsoft Excel and SPSS software.

Findings: The results showed that out of the total articles of the research community, 1595 articles have an altmetric covering of 2.1%. They are mostly in the field of medicine. Mendeley's social network (95.8%), Twitter (80.1%), Citations Dimensions (70%) and Facebook with (13.9%) were the most important social media used.

Conclusion: The present study showed that the articles published in Iranian journals indexed by Scopus in the field of medicine had relatively good altmetric coverage and were more widely shared on social media and receive more attention from users of these media.

Keywords: Altmetrics, Article Level Index, Altmetric Activity, Altmetric Score, Social Media, Iranian Journals.

1. Marzieh Golchin, Ph.D.Candidate in Department of Knowledge and Information Science, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Hamedan Branch, Hamedan, Iran Email: golchinlibster@gmail.com

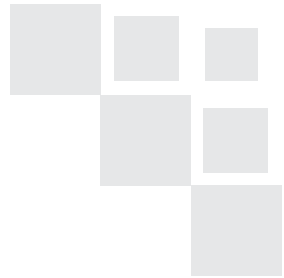
2. Ali reza Isfandyari- Moghaddam, Associate Professor, Department of Knowledge and Information Science, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Hamedan

Receive:

.././....

Acceptance:

.././....

پژوهش نامه علم‌سنجی
دوفصلنامه علمی - پژوهشی دانشگاه شاهد / **زودآیند ویرایش نشده**

بررسی حضور مقالات مجلات ایرانی نمایه شده

توسط اسکوپوس در رسانه‌های اجتماعی از

۲۰۱۸-۲۰۱۰

۱. مرضیه گلچین
۲. علیرضا اسفندیاری مقدم
- ۳*. زهره میرحسینی
۴. سیدعلی اکبر فامیل روحانی
۵. عاطفه زارعی

چکیده

هدف: پژوهش حاضر به منظور بررسی میزان حضور مقاله‌های مجلات ایرانی نمایه شده توسط اسکوپوس در رسانه‌های اجتماعی از ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸ انجام شد. در این پژوهش مقاله‌های دارای بیشترین نمره آلت‌متریک مشخص شد.

روش‌شناسی: پژوهش حاضر از نوع توصیفی بوده و با استفاده از شاخص‌های آلت‌متریک جهت ارزیابی مقالات مجلات ایرانی انجام شده است. در این راستا پایگاه‌های آلت‌متریک اکسپلورر و اسکوپوس مورد استفاده قرار گرفت. همچنین تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از روش‌های آماری در نرم‌افزار اسپ‌اس‌اس و مایکروسافت اکسل انجام شد.

یافته‌ها: از کل مقالات جامعه پژوهش، ۱۵۹۵ مقاله دارای پوشش آلت‌متریک معادل ۲٫۱ درصد است. مقالات دارای پوشش، اکثراً در حوزه پزشکی هستند. شبکه اجتماعی مندلی ۹۵٫۸ درصد، توئیتر ۸۰٫۱ درصد، سایتیشن دایمنشن ۷۰ درصد و فیس بوک با ۱۳٫۹ درصد مهمترین رسانه‌های اجتماعی برای انعکاس مقالات بودند.

نتیجه‌گیری: پژوهش حاضر نشان داد که مقاله‌های منتشر شده در مجله‌های ایرانی نمایه شده در اسکوپوس در حوزه پزشکی از پوشش آلت‌متریک نسبتاً مناسبی برخوردار بوده‌اند و به میزان گسترده‌تری در رسانه‌های اجتماعی به اشتراک گذاشته شده‌اند و توجه بیشتری را نیز از سوی کاربران این رسانه‌ها دریافت می‌کنند.

واژگان کلیدی: آلت‌متریکس، شاخص سطح مقاله، فعالیت آلت‌متریک، نمره آلت‌متریک، رسانه‌های اجتماعی، مجلات ایرانی

۱. مرضیه گلچین، دانشجوی دکتری علم اطلاعات و دانش‌شناسی گرایش مدیریت اطلاعات، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد همدان، همدان، ایران
golchinlibster@gmail.com
۲. علیرضا اسفندیاری مقدم، دانشیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد همدان، همدان، ایران
golchinlibster@gmail.com

دریافت: ۰۰۰/۰۰/۰۰

تیرش: ۰۰۰/۰۰/۰۰

مرضیه گلچین، علیرضا اسفندیاری مقدم، زهره میرحسینی و...

! مقدمه و بیان مسئله

انسان موجودی اجتماعی است و سعی می‌کند تا دایره فعالیت‌هایش را به واسطه حضور در اجتماع و تعامل با هم نوعان خود گسترش دهد (عرفان منش، اصنافی و ارشدی، ۱۳۹۴). یک انسان منزوی نمی‌تواند به تنهایی به فعالیت بپردازد و به همین علت، وی در طول تاریخ، از تمام ابزارهای ارتباطی برای تعامل با سایر انسان‌ها بهره برده است. امروزه رسانه‌های اجتماعی عمومی و علمی همانند شبکه‌های اجتماعی پیوسته^۱، ابزارهای مدیریت منابع^۲، وبلاگ‌ها و میکروبلگ‌ها^۳، ویکی‌ها^۴ و سایر ابزارهای وب اجتماعی توسط پژوهشگران برای معرفی هرچه بیشتر فعالیت‌ها، شبکه‌سازی و همکاری با پژوهشگران دیگر و به اشتراک‌گذاری برون‌دادهای پژوهشی به کارگرفته می‌شوند (عرفان منش، ۱۳۹۶). با افزایش استفاده از رسانه‌های اجتماعی توسط پژوهشگران، معیارهای جدیدی به نام دگرسنجه، شاخص‌های شبکه اجتماعی یا آلت‌متریکس، شاخص‌های جایگزین پیشنهاد شده‌اند (زاهدی و همکاران، ۲۰۱۴). شاخص‌های آلت‌متریکس میزان توجه به برون‌دادهای پژوهشی در محیط وب اجتماعی را مورد بررسی قرار می‌دهد، رسانه‌های مورد استفاده جهت انتشار یافته‌های پژوهشی را نمایان می‌سازد، محتوای پیام‌های ارسال شده در خصوص برون‌دادهای پژوهشی را تحلیل می‌کند و به عنوان نمادی از اثرگذاری علمی و اجتماعی تحقیق مورد استفاده قرار می‌گیرد (هولمبرگ و همکاران، ۲۰۱۴).

مفهوم آلت‌متریکس برای اولین بار در سال ۲۰۱۰ و توسط "جیسون پریم"^۵ دانشجوی دکتری علم اطلاعات در دانشگاه "کارولینای شمالی"^۶ مطرح و بیانیه‌ای نیز در خصوص اهداف و رویکردهای این مفهوم منتشر شد (پریم و همکاران، ۲۰۱۰). در مطالعات آلت‌متریک، عملکرد هر مدرک علمی بر اساس تعداد دفعاتی که در رسانه‌های اجتماعی مشاهده^۷، نشانه‌گذاری^۸، ذخیره^۹، لایک^{۱۰}، کلیک^{۱۱}، اشتراک^{۱۲} یا استناد شده^{۱۳}، تعداد و کیفیت نظرانی^{۱۴} که دریافت کرده و یا تعداد افرادی که آن مدرک را پیگیری می‌کنند^{۱۵}، سنجیده می‌شود. آلت‌متریکس بر پایه ذکر فعالیت‌های پژوهشی در رسانه‌های وب اجتماعی مانند تویتر^{۱۶}، ویکی‌پدیا^{۱۷}، فیس‌بوک^{۱۸}، وبلاگ‌ها^{۱۹} و ابزارهای مدیریت استناد^{۲۰} مانند مندلی^{۲۱} و ریسرچ‌گیت^{۲۲} بنا نهاده شده است و با هدف تکمیل شاخص‌های قبلی و نه جایگزین آنها بکارگرفته می‌شود. "آلت‌متریک"^{۲۳} (معیارهای جایگزین)، براساس تعداد "ذکر"^{۲۴} که یک مقاله در شبکه‌های اجتماعی مانند فیس‌بوک، تویتر و یوتیوب و... دارد، به گزینه‌ای غیر سنتی برای اندازه‌گیری اثر علمی در محیط‌های اجتماعی تبدیل شده است (مگیو^{۲۵} و

- 1 Online Social Networks
- 2 Reference Management Tools
- 3 Blogs & Microblogs
- 4 Wikis
- 5 Jason Priem
- 6 North Carolina
- 7 Views
- 8 Bookmarks
- 9 Saves
- 10 likes
- 11 clicks
- 12 shares
- 13 citations
- 14 comments
- 15 followers
- 16 Tweeter
- 17 Wikipedia
- 18 Facebook
- 19 Blogs
- 20 Reference Management Tools
- 21 Mendeley
- 22 Research Gate
- 23 altmetrics
- 24 mentions
- 25 Maggio

زودآیند ویرایش نشده

همکاران، ۲۰۱۷). شاخص‌های آلت‌متریک هر نوع استفاده و اشاره غیررسمی به تولیدات علمی در انواع رسانه‌های اجتماعی را نیز شامل می‌شود (ولر^۱، ۲۰۱۵). مبنای بررسی در مطالعات آلت‌متریکس، مقاله بوده و از این رو، شاخص‌های آلت‌متریکس از جمله شاخص‌های سطح مقاله^۲ محسوب می‌شوند. شاخص‌های سطح مقاله، شاخص‌هایی هستند که عملکرد یک مقاله را بدون در نظر گرفتن مجله منتشرکننده و سایر مقاله‌های منتشرشده در آن مجله بررسی می‌کنند (نیلون^۳ و وئو^۴، ۲۰۰۹). شاخص آلت‌متریک در بین اکثر مجلات علمی- پژوهشی و نویسندگان مقالات علمی در ایران شناخته شده نیست. به نظر می‌رسد این عدم شناخت منجر به حضور کمتر مقالات ایرانی در شبکه‌های اجتماعی علمی و عمومی می‌شود. لذا تحقیق حاضر با هدف بررسی میزان حضور و توجه مقالات مجلات ایرانی نمایه شده اسکوپوس در شبکه‌های اجتماعی در صدد است این شناخت را بوجود آورد. کلا عدم توجه به شاخص‌های بین‌المللی از سوی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، وزارت علوم و فناوری و وزارت بهداشت از جمله نشانگر دیجیتال شی^۵ سبب دوری مقالات ایرانی از چرخه جامعه علمی جهانی می‌گردد؛ حتی با وجود اینکه برخی از مجلات در ایران به زبان انگلیسی منتشر می‌شوند.

سؤال‌های پژوهش

۱. پوشش آلت‌متریک مقاله‌های منتشرشده در مجله‌های ایرانی نمایه شده در اسکوپوس در سال‌های ۲۰۱۰-۲۰۱۸ در رسانه‌های اجتماعی چگونه است؟
۲. کدام یک از مجله‌های ایرانی نمایه شده در اسکوپوس در سال ۲۰۱۰-۲۰۱۸ از بیشترین میزان حضور در رسانه‌های اجتماعی برخوردار بوده‌اند؟
۳. کدام یک از مجله‌های ایرانی نمایه شده در اسکوپوس در سال‌های ۲۰۱۰-۲۰۱۸ از بیشترین میزان توجه در رسانه‌های اجتماعی برخوردار بوده‌اند؟

چارچوب نظری

ارتباطات علمی^۶ نیز یکی از انواع ارتباطات اجتماعی است که طی آن، پژوهشگران و دانشمندان حوزه‌های علمی مختلف، پس از تولید آثار علمی، به انتقال آن به سایر پژوهشگران می‌پردازند (دورپناه، ۱۳۸۶). وجود شبکه‌ها و حلقه‌های ارتباطی به پیشرفت علم و به اشتراک‌گذاری اطلاعات و دانش کمک می‌کند. از شبکه‌های اجتماعی پیوسته، ابزارهای مدیریت مراجع، وبلاگ‌ها و میکروبلگ‌ها، ویکی‌ها و سایر ابزارهای اجتماعی برای معرفی هر چه بیشتر فعالیت‌های خود، شبکه‌سازی^۷ و برقراری ارتباط با سایر افراد، همکاری با پژوهشگران دیگر، به اشتراک‌گذاری تولیدات علمی و حتی یافتن فرصت‌های شغلی بهره می‌برند. این رسانه‌ها با هدف تسریع ارتباطات علمی میان افراد شکل گرفته و روند خلق و اشاعه دانش^۸ را در جوامع علمی سرعت می‌بخشند (چاکرابورتی^۹، ۲۰۱۲). نظر به پیدایش ابزارهای وب ۲ و استقبال پژوهشگران از شبکه‌های اجتماعی یافته‌های علمی خود از طریق این ابزار، بحث علم‌سنجی^{۱۰} یا علم‌سنجی مبتنی بر وب اجتماعی از جمله مباحث جدیدی است که مطرح شده است (پریم و همیگر^{۱۱}، ۲۰۱۰). پژوهش حاضر در صدد است میزان حضور

1 Weller

2 article-level metrics

3 Neylon

4 Wu

5 Digital Object Identifier (DOI)

6 Scholarly Communications

7 Networking

8 Knowledge Creation & Sharing

9 Chakraborty

10 Scientometrics 2.0

11 Priem & Hemminger

مرضیه گلچین، علیرضا اسفندیاری مقدم، زهره میرحسینی و...

مقالات مجلات علمی ایران در رسانه‌های اجتماعی عمومی و علمی را با توجه به شاخص‌های آلتمتریک دنبال کند.

پیشینه پژوهش

پیشینه پژوهش در داخل

پژوهش‌هایی از سال ۲۰۱۰ در ارتباط با شاخص‌های آلتمتریکس و قابلیت‌ها، اهداف، دلایل و انگیزه‌های استفاده از شبکه‌های اجتماعی انجام شده‌است که به آنها اشاره می‌شود:

جوادی‌نیا و دیگران (۱۳۹۱)؛ بتولی (۱۳۹۲) و خدایاری و دیگران (۱۳۹۳) میزان استفاده پژوهشگران از شبکه‌های اجتماعی را بررسی کردند. اسدی و همکاران (۱۳۹۴) به بررسی میزان رویت‌پذیری^۱ محققین ایرانی در شبکه‌های اجتماعی- علمی پرداختند و دریافتند که شبکه اجتماعی مندلی بالاترین نسبت همبستگی را نسبت به سایر شبکه‌های اجتماعی دارد. ابراهیمی و همکارانش (۱۳۹۵) رابطه میان شاخص‌های دیده شدن و ذخیره در شبکه‌های اجتماعی سایت یولایک، مندلی و... اثرگذاری استنادی مقاله‌های منتشر شده در مجله حوزه زیست پزشکی را مورد مطالعه قرار دادند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که اشتراک‌گذاری مقالات در شبکه‌های اجتماعی از قبیل مندلی می‌تواند میزان رویت‌پذیری و استناد آنها را افزایش دهد. عرفان‌منش (۱۳۹۵) میزان حضور اجتماعی و فعالیت آلتمتریک ۵۶۳ مقاله پژوهشگران ایرانی علم اطلاعات و کتابداری نمایه شده در پایگاه وب علوم را مورد بررسی قرار داده و بیان می‌کند رابطه آماری معنادار میان میانگین استنادهای دریافتی مقاله‌ها و تعداد خوانندگان در مندلی و سایت یولایک، تعداد توییت و تعداد پست وبلاگ مقاله‌ها وجود دارد. عرفان‌منش (۱۳۹۶) جامعه پژوهش شامل ۱۳۴ عنوان نشریه علم اطلاعات و کتابداری نمایه شده در پایگاه اسکوپوس را مورد بررسی قرار داده‌است. نتایج پژوهش نشان داد که مقاله‌های منتشر شده در مجله‌های علمی با کیفیت‌تر، به میزان گسترده‌تری در رسانه‌های اجتماعی به اشتراک گذاشته شده و مورد توجه بیشتری قرار گرفته‌اند. بشیری و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان آیا مقالات پراستناد علوم پزشکی ایران در رسانه‌های اجتماعی نیز پرتوجه هستند؟ به این نتیجه رسیدند که پوشش آلتمتریک مقالات علوم پزشکی ایران در مقایسه با سایر حوزه‌های موضوعی از سطح قابل قبولی برخوردار است. و مقالات پراستناد علوم پزشکی، در رسانه‌های اجتماعی مورد توجه زیاد می‌باشند. صدیقی (۱۳۹۷) نیز در پژوهشی شاخص‌های آلتمتریکس مقالات دو نشریه حوزه علم سنجی را توسط ابزار آلتمتریک بوکمارکلت^۲ مورد بررسی قرار داد و نتایج پژوهش رابطه آماری معناداری میان مقاله‌های این دو نشریه و نمره آلتمتریک این مقالات را نشان داد.

پیشینه پژوهش در خارج

پونته و سیمون^۳ (۲۰۱۱) و گوو و وایدن-وولف^۴ (۲۰۱۱) میزان بهره‌گیری پژوهشگران از رسانه‌های اجتماعی را ارزیابی کرده به عنوان مهمترین ابزارهای مورد استفاده و مفیدی جهت برقراری ارتباطات علمی پژوهشگران نام می‌برند. همچنین هاستین^۵ و همکارانش (۲۰۱۴) میزان استفاده پژوهشگران برجسته حوزه علم سنجی از رسانه‌های اجتماعی را مورد بررسی قرار دادند. نتایج پژوهش نشان داد که این محققین برای مقاصد حرفه‌ای از رسانه‌های اجتماعی فیس‌بوک، لینکداین و توییتر بهره می‌برند. بلدا^۶ و همکارانش (۲۰۱۴) بیان می‌کنند که ۲۸ درصد از پژوهشگران پراستناد کشورهای اروپایی از رسانه‌های اجتماعی در امور پژوهشی خود بهره می‌گیرند. از یافته‌های جالب پژوهش در استفاده از این رسانه‌ها، پژوهشگران علوم اجتماعی نسبت به پژوهشگران علوم طبیعی تمایل بیشتر داشتند. پژوهش‌های زاهدی و همکارانش (۲۰۱۴) و هاستین و همکارانش (۲۰۱۵) نشان می‌دهد از میان انواع رسانه‌های اجتماعی، توییتر بیشترین میزان

1 Visibility

2 Altmetric bookmarklet

3 Ponte & Simon

4 Gu & Widén-Wulff

5 Hausstein

6 Belda

زودآیند ویرایش نشده

کاربرد را برای برقراری ارتباطات علمی و به اشتراک‌گذاری برون داده‌ای پژوهشی دارد. پپلز^۱ و همکاران (۲۰۱۶) در پژوهش خود، رابطه آماری معنادار و مثبتی میان اشتراک در توییتر و تاثیرگذاری استنادی مقاله‌های منتشر شده را گزارش کرده‌اند. پولادیان^۲ و بورگو^۳ (۲۰۱۷) در پژوهشی، میزان نشانه‌گذاری مقاله‌های منتشر شده مجله‌های علم اطلاعات و کتابداری نمایه شده در پایگاه استنادی علوم اجتماعی^۴ طی بازه زمانی بیست ساله را در مندلی مورد بررسی قرار داده و بیان می‌کنند که ۶۱ درصد از مقاله‌های بررسی شده، حداقل دارای یک نشانه‌گذاری در مندلی بوده‌اند. ثلوال و همکارانش (۲۰۱۸) پژوهشی با عنوان آیا پژوهشگران با استفاده از نمره آلت‌متریک تعداد استنادات را می‌توانند پیش‌بینی کنند؟ انجام داده‌است. تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد که شاخص اصلی اندازه‌گیری میزان تاثیر علمی، خوانندگان شبکه اجتماعی مندلی هستند.

جمع‌بندی از مرور پیشینه

در پی مطالعه متون فوق می‌توان دریافت که بررسی میزان استفاده پژوهشگران از شبکه‌های اجتماعی جوادنی‌نیا و دیگران (۱۳۹۱)؛ بتولی (۱۳۹۲)؛ میزان رویت‌پذیری پژوهشگران ایرانی در شبکه‌های اجتماعی اسدی و همکاران (۱۳۹۴)؛ مقالات منتشر شده در مجلات با موضوعات متفاوت و نمایه شده در پایگاه‌های استنادی که در شبکه‌های اجتماعی حضور داشتند مانند رابطه میان فعالیت آلت‌متریک و کیفیت مجله‌های علم اطلاعات و کتابداری عرفان‌منش (۱۳۹۵)؛ رابطه میان شاخص‌های رویت‌پذیری و ذخیره در شبکه‌های اجتماعی سایت یولایک، مندلی و اثرگذاری استنادی مقاله‌های منتشر شده در مجلات ابراهیمی و همکارانش (۱۳۹۵)؛ بررسی شاخص‌های آلت‌متریکس مقالات دو نشریه حوزه علم سنجی صدیقی (۱۳۹۷)؛ میزان نشانه‌گذاری مقاله‌های منتشر شده مجله‌های علم اطلاعات و کتابداری نمایه شده در پایگاه استنادی علوم اجتماعی طی بازه زمانی بیست‌ساله در مندلی پولادیان و بورگو (۲۰۱۷)؛ میزان بهره‌گیری ۳۴۵ پژوهشگر اروپایی از رسانه‌های اجتماعی را در سطوح کم و متوسط ارزیابی کرده و از ویکی‌ها و بلاگ‌ها و شبکه‌های اجتماعی پونته و سیمون (۲۰۱۱)، مطالعاتی صورت گرفته است و به میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی و سنجش این شبکه‌ها و مقایسه شاخص‌های این سنجه پرداخته‌اند. لذا با توجه به نوظهور بودن مبحث آلت‌متریک، در مورد حضور مجلات ایرانی نمایه شده اسکوپوس در شبکه‌های اجتماعی مطالعه مستندی یافت نشد. همچنین علاوه بر مطالعه حضور و توجه به بروندادهای پژوهشی در رسانه‌های اجتماعی مختلف، پژوهش به دنبال پاسخگویی به این سوال است که آیا مقاله‌های منتشر شده در مجله‌های علمی باکیفیت‌تر، به میزان گسترده‌تری در رسانه‌های اجتماعی منتشر شده و توجه بیشتری را در فضای وب اجتماعی دریافت می‌کنند؟ در این راستا جهت تحقق هدف کلی پژوهش، اهداف فرعی در زمینه مطالعه دو جنبه فعالیت آلت‌متریک^۵ (پوشش آلت‌متریک^۶؛ توجه آلت‌متریک^۷) جهت بررسی عملکرد نشریات علمی در نظر گرفته شده‌است و با اشتراک‌گذاری مقالات از طریق شبکه‌های اجتماعی می‌تواند در افزایش رویت‌پذیری این مدارک و احتمال استنادشدگی آنها تأثیرگذار باشد. همچنین، به دلیل این که بروندادهای علمی در برخی از رشته‌ها مانند حوزه‌های علوم پزشکی از نیمه عمر استنادی کوتاهی برخوردار می‌باشد و ممکن است پس از مدتی با ارایه یافته‌های جدیدتر، میزان

1 Peoples

2 Pooladian

3 Borrego

4 Social Science Citation Index (SSCI)

5 Altmetric Activity

6 Altmetric Coverage

7 Altmetric Attention

مرضیه گلچین، علیرضا اسفندیاری مقدم، زهره میرحسینی و...

توجه به مقالات قدیمی‌تر کاهش یابد، اشاعه این برون دادهای علمی در رسانه‌های اجتماعی به فاصله کوتاهی پس از انتشار، از اهمیت زیادی برخوردار است. جامعه علمی کشور به آشنایی بیشتر با قابلیت‌ها و مزایای رسانه‌های اجتماعی در انتشار برون دادهای پژوهشی و سنجش اثرگذاری تولیدات علمی نیازمند است.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر با رویکرد کمی نوعی مطالعه توصیفی است و با استفاده از شاخص‌های آلت‌متریک و علم‌سنجی انجام شده است. جامعه پژوهش شامل مقاله‌های منتشر شده در مجلات ایرانی نمایه شده در پایگاه استنادی اسکوپوس در سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۸ میلادی است که به واسطه دارا بودن نشانگر دیجیتالی شیء، امکان دیده شدن فعالیت آلت‌متریک آنها وجود دارد. در ابتدا لیست ۷۳۶۱۷ عنوان مقاله از سایت اسکوپوس استخراج شد. در مرحله بعد، مقالات مذکور به صورت جداگانه و اطلاعات مربوط به سال ۲۰۱۰ میلادی تا ۲۰۱۸ در قالب خروجی اکسل ذخیره گردید. پایگاه آلت‌متریک اکسپلورر^۱ در این پژوهش جهت استخراج و تحلیل فعالیت آلت‌متریک مقاله‌ها مورد استفاده قرار گرفت. از نشانگر دیجیتالی شیء برای جستجوی حضور برون دادهای پژوهشی در محیط رسانه‌های اجتماعی استفاده شد و مقاله‌های منتشر شده در هر مجله به منظور دارا بودن این نشانگر مورد بررسی قرار گرفتند. بعضی مقالات فاقد نشانگر بودند، این مدارک از مطالعه کنار گذاشته شدند. نمونه نهایی پژوهش حاضر شامل ۱۵۹۵ مقاله منتشر شده در ۴۸ عنوان نشریه ایرانی نمایه شده در پایگاه اسکوپوس در سال ۲۰۱۰-۲۰۱۸ بودند. لازم به ذکر است که عملاً برخی مقالات از سال ۲۰۰۸ شاخص آلت‌متریک داشتند، لذا آن مقالات مورد محاسبه قرار نگرفتند. جهت آگاهی از فعالیت آلت‌متریک مقاله‌های منتشر شده در هر یک از مجله‌های ایرانی، فهرست مقاله‌های منتشر شده در آن مجله که در مرحله قبل از پایگاه استنادی اسکوپوس به دست آمده بود، در پایگاه آلت‌متریک اکسپلورر مورد جستجو قرار گرفته و اطلاعات مربوط به حضور و توجه به مقاله‌ها در فضای وب اجتماعی از این پایگاه استخراج گردید. به بیان دیگر، هر یک از مجله‌های مورد مطالعه در این پژوهش به طور جداگانه در قسمت جستجوی پیشرفته پایگاه آلت‌متریک اکسپلورر از طریق ورود نشانگرهای مقاله‌های آن مجله مورد بررسی قرار گرفت. پایگاه آلت‌متریک اکسپلورر میزان حضور و به اشتراک گذاری مدارک علمی در رسانه‌های اجتماعی شامل سایت‌های خبری^۲، وبلاگ‌ها، اسناد سیاست‌گذاری^۳، توئیتر، سینا ویو^۴، فیس‌بوک، ویکی‌پدیا، گوگل پلاس^۵، لینکدین^۶، ردیت^۷، پیترست^۸، سایت‌های پرسش و پاسخ^۹، ویدئو^{۱۰}، مندلی، سایت یولایک^{۱۱}، اختراع^{۱۲}، داوری^{۱۳}، ریسرچ‌هابلایت پلتفرم‌ها^{۱۴}، سایتیشن‌دایمنشن^{۱۵} را رصد می‌کند. همچنین در این پایگاه، بر اساس میزان توجه به هر مدرک در رسانه‌های

1 Altmetric Explorer
2 News Websites
3 Policy Documents
4 Sina Weibo
5 Google +
6 LinkedIn
7 Reddit
8 Pinterest
9 Question & Answer Websites
10 Video
11 CiteULike
12 patent
13 peerreviewsite
14 Researchhighlightplatform
15 CitationsDimensions

زودآیند ویرایش نشده

اجتماعی، به آن نمره‌ای اختصاص داده می‌شود که نمره آلت‌متریک^۱ نام دارد. شایان ذکر است که در محاسبه نمره آلت‌متریک، انتشار برون‌داد پژوهشی در رسانه‌های اجتماعی مختلف از امتیاز متفاوتی برخوردار است. در مطالعه حاضر فعالیت آلت‌متریک مجله‌ها با استفاده از دو شاخص زیر مورد مطالعه قرار گرفته است:

- پوشش آلت‌متریک (میزان حضور مقاله‌های مجله در رسانه‌های اجتماعی): در این شاخص نسبت مقاله‌هایی که حداقل یکبار در یکی از رسانه‌های اجتماعی تحت پوشش پایگاه آلت‌متریک اکسپلورر به اشتراک گذاشته شده‌اند، به کل مقاله‌های منتشر شده در آن مجله در سال‌های ۲۰۱۸-۲۰۱۰ میلادی محاسبه می‌گردد.
- توجه آلت‌متریک (میانگین نمره آلت‌متریک^۲): در این شاخص میانگین توجهی که مقاله‌های منتشر شده در هر مجله در سال‌های ۲۰۱۸-۲۰۱۰ در رسانه‌های اجتماعی مختلف دریافت کرده‌اند، از طریق محاسبه میانگین نمره آلت‌متریک آن‌ها محاسبه می‌گردد.

یافته‌های پژوهش

پاسخ به پرسش اول پژوهش: پوشش آلت‌متریک مقاله‌های منتشر شده در مجله‌های ایرانی نمایه شده در اسکوپوس در سال‌های ۲۰۱۸-۲۰۱۰ در رسانه‌های اجتماعی چگونه است؟

جدول ۱. پوشش آلت‌متریک و میزان اشاره به مقاله‌های ایرانی نمایه شده در اسکوپوس در رسانه‌های اجتماعی

رسانه اجتماعی	مقالات به اشتراک گذاشته شده	درصد مقالات به اشتراک گذاشته شده	میانگین تعداد اشاره به مقالات	میانگین تعداد میانگین	انحراف معیار مقالات	تعداد اشاره به مقالات
مندلی	۱۵۲۹	۹۵٫۸	۱۸٫۵	۱۱	۲۷٫۷	۲۹۶۲۹
ابعاد استناد	۱۱۳۲	۷۰	۴٫۸	۲	۱۰٫۱	۷۸۰۸
اختراع	۲۷	۱٫۶	۰٫۰	۰	۰٫۶	۵۸
فیس بوک	۲۲۴	۱۳٫۹	۰٫۲	۰	۱٫۷	۴۶۴
همتراز خوانی پس از انتشار	۷	۰٫۴	۰٫۰	۰	۰٫۰	۷
توییتر	۱۲۸۴	۸۰٫۱	۲٫۴	۱	۸٫۲	۳۹۲۵
ویکی پدیا	۳۶	۲٫۲	۰٫۲	۰	۰٫۱	۳۸
پایگاه اخبار	۹۱	۵٫۶	۰٫۱	۰	۰٫۵	۱۷۰
وبلاگ	۶۹	۴٫۳	۰٫۰	۰	۰٫۲	۷۶
کاربر گوگل	۵۰	۳٫۱	۰٫۰	۰	۰٫۲	۶۴
سایت یو لایک	۱۸	۱٫۱	۰٫۰	۰	۰٫۳	۳۰
ویدیو آپلودر ^۳	۹۵	۵٫۹	۰٫۰	۰	۰٫۲	۱۰۳

1 Altmetric Score
2 Mean Altmetric Score
3 videocouplers

مرضیه گلچین، علیرضا اسفندیاری مقدم، زهره میرحسینی و...

۶	۰,۰	۰	۰,۰	۰,۲	۴	پرسش و پاسخ
۲	۰,۰	۰	۰,۰	۰,۱	۲	بستربرجسته‌سازی تحقیق
۷	۰,۰	۰	۰,۰	۰,۲	۴	کاربران سینا ویبو
۲۱	۰,۱	۰	۰,۰	۹,۹	۱۶	ردیت
۴۵	۰,۱	۰	۰,۰	۲,۴	۳۹	اسناد سیاست گذاری

یافته‌ها نشان داد که از ۷۳۶۱۷ مقاله، ۱۵۹۵ عنوان دارای نشانگر دیجیتالی‌شده منتشر شده در مجله‌های ایرانی نمایه شده در اسکوپوس در سال ۲۰۱۰-۲۰۱۸ میلادی، در رسانه‌های اجتماعی تحت پوشش این پایگاه به اشتراک گذاشته شده‌است و از نمره آلت‌متریک برخوردار بوده‌اند. در واقع، میزان پوشش آلت‌متریک مقاله‌های منتشر شده در مجله‌های ایرانی معادل ۲,۱ درصد بوده‌است. این مدارک در مجموع ۴۲۹۲۴ بار در رسانه‌های اجتماعی مختلف مورد اشاره قرار گرفته‌اند. از سوی دیگر، مطالعه میزان حضور و اشتراک مقاله‌های ایرانی نمایه شده در اسکوپوس به تفکیک رسانه‌های اجتماعی مختلف نیز مورد مطالعه قرار گرفته و در جدول شماره ۱ ارائه شده‌است. بر این اساس، مهم‌ترین رسانه‌های اجتماعی مورد استفاده جهت به اشتراک‌گذاری مقاله‌های ایرانی نمایه شده در اسکوپوس به ترتیب مندلی (۹۵,۸) درصد، توییتر (۸۰,۱) درصد، سایتیشن دایمنشن (۷۰) درصد و فیس بوک (۱۳,۹) درصد که در این میان بستر برجسته‌سازی تحقیق ۰,۱ درصد کمترین میزان حضور آلت‌متریک مقاله‌های ایرانی نمایه شده در اسکوپوس برخوردار بوده‌اند. همچنین بالاترین میانگین اشاره به هر مدرک نیز به ترتیب به مندلی، سایتیشن دایمنشن و توییتر تعلق داشته‌است.

پاسخ به پرسش دوم پژوهش: کدام یک از مجله‌های ایرانی نمایه شده در اسکوپوس در سال ۲۰۱۰-۲۰۱۸ از بیشترین میزان حضور در رسانه‌های اجتماعی برخوردار بوده‌اند؟

جدول ۲. مجلات برتر ایرانی نمایه شده در اسکوپوس بر اساس شاخص پوشش آلت‌متریک

رتبه	مجله	مقاله‌های منتشر شده	مقاله‌های دارای نمره آلت‌متریک	پوشش آلت‌متریک (%)	میانگین
۱	International Journal of Health Policy and Management	۸۰۱	۳۴۹	۲۱,۸	۴,۷
۲	International Journal of Preventive Medicine	۱۲۶۱	۱۲۶	۷,۹	۶,۱
۳	International Journal of Environmental Science and Technology	۲۲۷۳	۱۲۳	۷,۷	۳,۳
۴	Journal of Ophthalmic and Vision Research	۷۶۹	۱۰۱	۶,۳	۱,۳
۵	Advanced Pharmaceutical Bulletin	۵۵۹	۱۰۰	۶,۲	۲
۶	Iranian Journal of Basic Medical Sciences	۱۲۲۴	۹۰	۵,۶	۳,۳
۷	Journal of Research in Medical Sciences	۱۸۶۰	۸۶	۵,۴	۲,۴

نخجی

دوفصلنامه علمی - پژوهشی دانشگاه شاهد زود آیند

زودآیند ویرایش نشده

۶,۱	۳,۹	۶۳	۳۹۳	Asian Journal of Sports Medicine	۸
۲,۸	۳,۶	۵۸	۲۵۳	BioImpacts	۹
۱,۳	۲,۴	۳۹	۲۸۷	International Journal of Occupational and Environmental Medicine	۱۰
۵	۲,۲	۳۶	۲۳۲	Journal of Current Ophthalmology	۱۱
۶,۵	۱,۱	۱۷	۸۴	Journal of Medical Hypotheses and Ideas	۱۲

تعداد ۴۸ عنوان مجله نمایه شده در اسکوپوس که ۲۷۹۹۸ مقاله در سال‌های ۲۰۱۰-۲۰۱۸ داشتند. ۱۵۹۵ مقاله به واسطه دارا بودن نشانگر دیجیتالی شیء، امکان رصد و پیگیری مقاله‌های آنها در محیط وب اجتماعی وجود داشت، بر اساس شاخص پوشش آلتمتریک (درصد حضور مقاله‌های مجله در رسانه‌های اجتماعی) مورد مطالعه قرار گرفته و رتبه‌بندی شدند. اسامی مجلات دارای بالاترین میزان پوشش آلتمتریک در جدول شماره ۲ ارائه شده‌است. یافته‌های پژوهش نشان داد که مجله International Journal of Health Policy and Management انتشار ۸۰۱ مقاله در سال‌های ۲۰۱۰-۲۰۱۸ بالاترین پوشش آلتمتریک (۲۱,۸ درصد) از بین ۸۰۱ عنوان مقاله منتشر شده این مجله ۳۴۹ عنوان دارای نمره آلتمتریک می‌باشند و حداقل یک بار از یکی از رسانه‌های اجتماعی تحت پوشش پایگاه آلتمتریک اکسپلورر به اشتراک گذاشته شده‌اند و میانگین ۴,۷ در بین مقالات این مجله محاسبه شده‌است. مجله‌های:

1. International Journal of Preventive Medicine 2. International Journal of Environmental Science and Technology 3. Journal of Ophthalmic and Vision Research به ترتیب با پوشش آلتمتریک معادل ۷,۹ و ۷,۷ و ۶,۳ درصد، در رتبه‌های بعدی قرار داشته‌اند. کمترین میزان پوشش آلتمتریک متعلق به نشریه‌های: ARYA Atherosclerosis, Archives of Clinical Infectious Diseases بوده که از میان مقالات منتشر شده، تنها از هر مجله ۲ عنوان در رسانه‌های اجتماعی به اشتراک گذاشته شده‌است (پوشش آلتمتریک ۰,۱ درصد). ۱۷۰ عنوان مقاله نیز دارای نمره آلتمتریک برابر با یک بوده‌اند.

پاسخ به پرسش سوم: کدام یک از مجله‌های ایرانی نمایه شده در اسکوپوس در سال‌های ۲۰۱۰-۲۰۱۸ از بیشترین میزان توجه در رسانه‌های اجتماعی برخوردار بوده‌اند؟

جدول ۳. مجلات برتر ایرانی نمایه شده در اسکوپوس بر اساس شاخص توجه آلتمتریک (میانگین

نمره آلتمتریک)

رتبه	مجله	تعداد مقالات منتشره	مقاله‌های دارای نمره آلتمتریک	مجموع نمره آلتمتریک	میانگین نمره آلتمتریک	بالاترین نمره آلتمتریک
۱	International Journal of Preventive Medicine	۱۲۶۱	۱۲۶	۷۶۹	۶,۱	۱۴۷
۲	Asian Journal of Sports Medicine	۳۹۳	۶۳	۳۸۸	۶,۱	۱۳۲

۷۷	۴,۷	۱۶۴۲	۳۴۹	۸۰۱	International Journal of Health Policy and Management	۳
۶۱	۴,۷	۱۴۲	۳۰	۲۴۳۴	Scientia Iranica	۴
۶۰	۶,۵	۱۱۱	۱۷	۸۴	Journal of Medical Hypotheses and Ideas	۵
۵۵	۵	۱۸۳	۳۶	۲۳۲	Journal of Current Ophthalmology	۶
۳۹	۳,۳	۳۰۲	۹۰	۱۲۲۴	Iranian Journal of Basic Medical Sciences	۷
۳۶	۳,۷	۸۷	۲۳	۴۵۵	Caspian Journal of Internal Medicine	۸
۳۰	۳,۶	۶۲	۱۷	۴۰۶	Iranian Biomedical Journal	۹
۲۴	۲,۸	۱۶۴	۵۸	۲۵۳	BioImpacts	۱۰

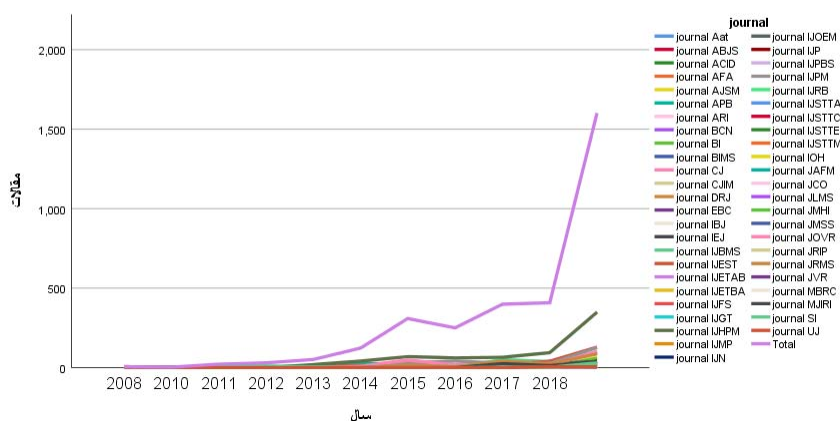
دومین شاخص مورد استفاده در این پژوهش جهت مطالعه عملکرد آلت‌متریک مجله‌های ایرانی نمایه‌شده در اسکوپوس در سال‌های ۲۰۱۰-۲۰۱۸ میزان توجهی است که مقاله‌های منتشر شده در این مجله‌ها در رسانه‌های اجتماعی مختلف تحت پوشش پایگاه آلت‌متریک اکسپلورر دریافت کرده‌اند. این شاخص از طریق محاسبه میانگین نمره آلت‌متریک مقاله‌های منتشر شده در مجله محاسبه شده و نتایج مربوط به ده مجله برتر دارای بالاترین میزان توجه در جدول شماره ۳ ارائه شده است. نتایج پژوهش نشان داد که از ۱۲۶ مقاله منتشر شده در مجله:

International Journal of Preventive Medicine

بالاترین نمره آلت‌متریک مقاله را معادل ۱۴۷ و میانگین نمره آلت‌متریک ۶,۱ برخوردار بوده که بالاترین میزان شاخص توجه را برای این نشریه به همراه داشته‌است. مجله‌های Asian Journal of Sports Medicine با میانگین نمره آلت‌متریک معادل ۶,۱ (نمره آلت‌متریک ۱۳۲)، International Journal of Health Policy and Management با میانگین نمره آلت‌متریک معادل ۴,۷ (نمره آلت‌متریک ۷۷)، Scientia Iranica با میانگین نمره آلت‌متریک معادل ۴,۷ (نمره آلت‌متریک ۶۱) در رتبه‌های بعدی این شاخص قرار داشته‌اند. کمترین میزان میانگین نمره آلت‌متریک متعلق به ۱۴ نشریه‌ای است که میانگین نمره آلت‌متریک معادل یک را دارا بوده‌اند. به طور کلی شاخص توجه در تمامی ۴۹ مجله مورد بررسی با میانگین نمره آلت‌متریک ۳,۴ بوده‌است. که ۱۰ عنوان از نشریات بالاتر از میانگین و ۳۹ عنوان دیگر دارای مقدار کمتر از میانگین کلی بوده‌اند. همچنین بررسی ۱۵۹۵ مقاله دارای نمره آلت‌متریک نیز گویای این است که بالاترین نمره مربوط به مقاله‌ای با عنوان:

Effect of garlic and lemon juice mixture on lipid profile and some cardiovascular risk factors in people 30-60 years old with moderate hyperlipidaemia: A randomized clinical trial

منتشر شده در مجله International Journal of Preventive Medicine سال ۲۰۱۶ بوده که با نمره آلت‌متریک معادل ۱۴۷، در مجموع ۲۰۱ بار در رسانه‌های اجتماعی گوناگون مورد توجه قرار گرفته‌است.

نمودار ۱. پوشش زمانی مجلات ایرانی دارای نمره آلتمتریک

نمودار شماره ۱ پوشش زمانی مورد بررسی می‌باشد. نتایج نشان داد که از ۲۰۱۳ نمره آلتمتریک و حضور و توجه در رسانه‌های اجتماعی افزایش یافته‌است و در ۲۰۱۸ بیشترین حضور را داشته‌اند. از آنجایی که آلتمتریک از سال ۲۰۱۰ فعالیت خود را آغاز کرده، اما نتایج نشان داد که مجله International Journal of Environmental Science and Technology در سال ۲۰۰۸ با ۶ مقاله دارای مجموع نمره آلتمتریک ۲۱ و میانگین ۴ می‌باشد.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی حضور مقالات ایرانی نمایه شده اسکوپوس از ۲۰۱۰-۲۰۱۸ میلادی انجام گرفت. تولد آلتمتریک سال ۲۰۱۰ می‌باشد، اما زمان بررسی مقالات پژوهش از سال ۲۰۰۸ در نظر گرفته شده است به دلیل اینکه عملاً در سال ۲۰۰۸ تعدادی از مقالات دارای شاخص آلتمتریکس بودند. نمودار (۱). نتایج پژوهش نشان داد که از ۷۳۶۱۶ مقاله ایرانی نمایه شده در اسکوپوس، ۱۵۹۵ عنوان دارای نشانگر دیجیتالی شیء منتشر شده در مجله‌های ایرانی در رسانه‌های اجتماعی مختلف به اشتراک گذاشته شده‌اند. (پوشش آلتمتریک معادل ۲,۱ درصد). در این راستا، فعالیت آلتمتریک مجله‌ها با استفاده از دو شاخص پوشش آلتمتریک و میانگین نمره آلتمتریک مقاله‌های منتشر شده در آن مورد بررسی قرار گرفت. ۱۲۶ مقاله منتشر شده در مجله: International Journal of Preventive Medicine دارای بالاترین نمره آلتمتریک بوده اند (۱۴۷) و میانگین نمره آلتمتریک (۶,۱) و پوشش آلتمتریک (۷,۹ درصد) که شامل ۱۲۶۱ مقاله منتشر شده در این مجله بوده‌است؛ در حالی که این میزان برای ۱۱ نشریه منتشر شده در بازه زمانی مورد بررسی فقط یک مقاله از هر نشریه در رسانه‌های اجتماعی مختلف مورد اشاره می‌باشد. بررسی نتایج پژوهش نشان داد که حوزه پزشکی از پوشش آلتمتریک نسبتاً مناسبی برخوردار بوده و به میزان گسترده‌تری در رسانه‌های اجتماعی به اشتراک گذاشته شده و توجه بیشتری را نیز از سوی کاربران این رسانه‌ها دریافت می‌کنند. این مورد با پژوهش (هولمبرگ، ۲۰۱۵) همخوانی دارد. میزان پوشش آلتمتریک برندهای پژوهشی بر اساس نوع و ماهیت حوزه موضوعی مورد بررسی، نوع رسانه‌های اجتماعی مطالعه شده و پایگاه مورد استفاده جهت گردآوری داده‌های آلتمتریکس، متفاوت بوده‌است. به طور کلی پژوهشگران رشته‌های پزشکی و مهندسی که یافته‌های جدید برای آنها به سرعت جایگزین یافته‌های قدیمی می‌شوند و اهمیت بالایی در زندگی روزمره افراد دارند مانند محیط زیست و بهداشت، به میزان

مرضیه گلچین، علیرضا اسفندیاری مقدم، زهره میرحسینی و...

گسترده‌تری از رسانه‌های اجتماعی جهت برقراری تعاملات پژوهشی بهره می‌برند. (رولندز^۱ و دیگران، ۲۰۱۱). پژوهش‌ها ماث‌بلدا و همکارانش (۲۰۱۴) در استفاده از رسانه‌های اجتماعی علمی، پژوهشگران علوم اجتماعی نسبت به پژوهشگران علوم طبیعی تمایل بیشتر داشتند و این با پژوهش حاضر که حوزه پزشکی فعالیت بیشتری داشتند همخوانی ندارد. نتایج تحقیق حاضر در خصوص مندی و توئیت به عنوان مهمترین رسانه‌های اجتماعی منتشرکننده مقالات درمقایسه با نتایج پژوهش‌های (عرفان‌منش، ۱۳۹۵؛ زاهدی و همکاران، ۲۰۱۴) همخوانی داشت. پژوهش با برخی از پژوهش‌های پیشین در حوزه‌های موضوعی دیگر (بشیری و همکارانش، ۱۳۹۷؛ هاستین و همکاران، ۲۰۱۵) نیز مطابقت دارد. لذا، می‌توان بیان نمود که برون‌دادهای پژوهشی مجلات ایرانی نمایه شده در اسکوپوس در سال‌های ۲۰۱۰-۲۰۱۸ از پوشش آلت‌متریک نسبتاً مناسبی برخوردار بوده‌اند. مطالعه رسانه‌های اجتماعی نشان داد که به ترتیب مندی (۹۵٫۸) درصد؛ توئیت (۸۰٫۱) درصد؛ سایتیشن دایمنشن (۷۰) درصد و فیس‌بوک (۱۳٫۹) بیشترین نقش را در به اشتراک‌گذاری این مدارک داشته‌اند. در بسیاری از پژوهش‌های پیشین نیز از توئیت و مندی به عنوان مهمترین رسانه‌های اجتماعی که جهت به اشتراک‌گذاری برون‌دادهای پژوهشی مورد استفاده قرار می‌گیرند، نام برده شده‌است از جمله لئوال و همکاران (۲۰۱۸). پژوهش حاضر بر اساس دو شاخص آلت‌متریک شامل پوشش آلت‌متریک و میانگین نمره آلت‌متریک مقاله‌ها نیز رتبه‌بندی شدند. نتایج پژوهش نشان داد که مقاله‌های منتشر شده در مجله‌های علمی باکیفیت‌تر، به میزان گسترده‌تری در رسانه‌های اجتماعی به اشتراک گذاشته شده و بیشترین توجه را از سوی کاربران این رسانه‌ها دریافت می‌کنند. با توجه به اینکه دارا بودن نشانگر دیجیتالی‌شیء جهت رصد و رهگیری مدارک در پایگاه‌های ارائه دهنده خدمات آلت‌متریکس ضروری است، نشریات علمی بین‌المللی باید این‌کد را برای تمامی مقاله‌های خود دریافت کرده و به اشتراک بگذارند. نتایج پژوهش نشان داد که از میان ۱۷۲ نشریه نمایه شده در اسکوپوس در سال ۲۰۱۰-۲۰۱۸ معادل ۲۸٫۴ درصد دارای نشانگر دیجیتالی‌شیء بودند.

علی‌رغم اینکه تلاش شد تا در این پژوهش از طریق مطالعه تمامی مجلات ایرانی نمایه شده در پایگاه اسکوپوس، دیدگاه جامعی در خصوص فعالیت آلت‌متریک و حضور و توجه در شبکه‌های اجتماعی برون‌دادهای پژوهشی منتشر شده در این مجله‌ها به دست آید، اما این مطالعه با محدودیت‌هایی نیز همراه بود. اینکه عملکرد آلت‌متریک مجله‌ها تنها بر اساس داده‌های پایگاه آلت‌متریک اکسپلورر بررسی شد.

شبکه‌های اجتماعی دسترسی به اطلاعات را در زمان مورد نظر و رسیدن به استفاده‌کننده گسترده‌تری آسان می‌کنند؛ در نتیجه حضور در شبکه‌های اجتماعی تأثیر بیشتر در مجلات دارد و فرصتی برای بسیاری از مجلات برای ارتقاء دامنه خود، بهبود دید و تعامل آنها با استفاده‌کنندگان فراهم آورده‌است. سرانجام، شبکه‌های اجتماعی ابزاری را برای انتخاب بهترین ژورنال‌ها برای انتشار گسترده نتایج تحقیقات خود در اختیار نویسندگان قرار داده‌اند.

پیشنهاد‌های اجرایی پژوهش

با توجه به نتایج مطرح شده و موانع موجود در مسیر پژوهش پیشنهاد می‌گردد:

زودآیند ویرایش نشده

- برگزاری کارگاه‌های آموزشی در مراکز پژوهشی برای محققان جهت آشنایی آنها با ایجاد پروفایل و نحوه به اشتراک‌گذاری بروندهای پژوهشی در رسانه‌های اجتماعی، که می‌تواند به افزایش رؤیت‌پذیری این مقالات در فضای وب اجتماعی کمک نماید.
- برگزاری کارگاه آموزشی برای اساتید دانشگاه و دانشجویان دکتری جهت آشنایی با شاخص‌های آلترمتریکس و شبکه‌های اجتماعی علمی (مندلی، ریسرچ‌گیت، آکادمیا و...) و عمومی (توییتر، فیس‌بوک و...) برای معرفی مقالات.
- وارد شدن این مبحث در دروس روش تحقیق در دانشگاه‌ها و تدریس آن به ویژه در مقاطع تحصیلات تکمیلی.
- پژوهشگران دانشگاهی از طرف ادارات پژوهش دانشگاه‌ها با تشکیل صفحه شخصی در شبکه‌های اجتماعی و به اشتراک‌گذاری تولیدات علمی که سهم بزرگی در اشاعه مقالات علمی دارد و رتبه دانشگاه را نیز بالا می‌برد تشویق علمی شوند و امتیاز مثبت بگیرند.
- اجباری شدن نشان دیجیتالی‌شیء برای مقاله در مجلات از طرف سازمان‌های مسئول داخل کشور مانند مرکز آی‌اس‌اس‌ان^۲.
- **تشکر و قدردانی**
- بدین وسیله از تمام افرادی که در انجام این پژوهش همکاری نمودند، تشکر و قدردانی به عمل می‌آید.

فهرست منابع

- ابراهیمی سعیده ، ستاره فاطمه و حسین چاری مسعود (۱۳۹۵) " بررسی رابطه بین سنجه های روئت پذیری و ذخیره با شاخص استناد در نظام آلترمتریکس پلاس " پژوهشنامه پردازش و مدیریت اطلاعات، ۳۱(۳)، ۸۴۵-۸۶۴.
- اسدی حمیده، نقشینه نادر، نظری مریم(۱۳۹۴). بررسی میزان رویت پژوهشگران ایرانی در شبکه های اجتماعی علمی (مورد مطالعه اعضای هیئت علمی دانشگاه تهران). تحقیقات کتابداری و اطلاع رسانی دانشگاهی، ۴۹(۳)، ۳-۱۵.
- بتولی زهرا(۱۳۹۲). عضویت در شبکه های اجتماعی راهی جهت افزایش تعداد استنادات . مجله خبری آموزشی معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی. ۱۱۲(۳)-۱۰۴.
- بشیری طاهره ، عرفان منش محمد امین و اصنافی امیر رضا (۱۳۹۷) "آیا مقالات پر استناد علوم پزشکی ایران در رسانه های اجتماعی نیز پر توجه هستند؟" مدیریت اطلاعات سلامت، ۱۵(۲)، ۹۰-۹۶.
- جوادی نیا سیدعلیرضا، عرفانیان مرتضی، عابدینی محمدرضا، بیجاری بیتا(۱۳۹۱). تاثیر استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی بر عملکرد تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی بیرجند. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی. ۱۱۲(۸)، ۵۹۸-۶۰۶.
- داور پناه، محمد رضا(۱۳۸۶)، ارتباط علمی: نیاز اطلاعاتی و رفتار اطلاع یابی. تهران: دبیرش.

مرضیه گلچین، علیرضا اسفندیاری مقدم، زهره میرحسینی و...

- صدیقی (۱۳۹۷). نقش رسانه‌های اجتماعی در ارزیابی میزان تأثیر پژوهش‌ها (مطالعه موردی: حوزه علم‌سنجی). پژوهشنامه پردازش و مدیریت اطلاعات. ۳۴ (۲): ۷۶۵-۷۹۲
- عرفان منش، محمد امین (۱۳۹۵). "حضور مقاله‌های ایرانی علم اطلاعات و کتابداری در رسانه‌های اجتماعی: مطالعه آلت‌متریک" پژوهشنامه پردازش و مدیریت اطلاعات، ۳۲ (۲)، ۳۳۹-۳۷۳.
- عرفان منش، محمد امین (۱۳۹۶). "رابطه میان شاخص‌های فعالیت آلت‌متریک و کیفیت مجله‌های علم اطلاعات و کتابداری نمایه شده در اسکوپوس" مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات، ۲۶-۷ (۲) ۳۹.
- عرفان منش محمد امین، اصنافی امیر رضا، ارشدی هما (۱۳۹۴). دانشگاهها و موسسات پژوهشی کشور در ریسرچ گیت: مطالعه آلت‌متریکس. فصل نامه دانش شناسی، ۸ (۳۰)، ۵۹-۷۲.

- Chakraborty, N. (2012). Activities and reasons for using social networking sites by research scholars in NEHU: A study on Facebook and ResearchGate .
- Gu, F., & Widén Δ Wulff, G. J. T. e. l. (2011). Scholarly communication and possible changes in the context of social media .
- Haustein, S., Costas, R., & Larivière, V. (2015). Correction: Characterizing Social Media Metrics of Scholarly Papers: The Effect of Document Properties and Collaboration Patterns. *PloS one*, 10(5), e0127830 .
- Haustein, S., Peters, I., Sugimoto, C. R., Thelwall, M., & Larivière, V. (2014). Tweeting biomedicine: An analysis of tweets and citations in the biomedical literature. *Journal of the Association for information science and technology*, 65(4), 656-669 .
- Holmberg, K., & Thelwall, M. (2014). Disciplinary differences in Twitter scholarly communication. *Scientometrics*, 101(2), 1027-1042 .
- Maggio, L. A., Meyer, H. S., & Artino, A. R. (2017). Beyond citation rates: a real-time impact analysis of health professions education research using altmetrics. *Academic Medicine*, 92(10), 1449-1455 .
- Mas-Bleda, A., Thelwall, M., Kousha, K., & Aguillo, I. F. (2014). Do highly cited researchers successfully use the social web? *Scientometrics*, 101(1), 337-356 .
- Neylon, C., & Wu, S. (2009). level metrics and the evolution of scientific impact. *PLoS biology*, 7(11), e1000242 .
- Peoples, B. K., Midway, S. R., Sackett, D., Lynch, A., & Cooney, P. B. (2016). Twitter predicts citation rates of ecological research. *PloS one*, 11(11), e0166570 .
- Ponte, D., & Simon ,J. (2011). Scholarly communication 2.0: Exploring researchers' opinions on Web 2.0 for scientific knowledge creation, evaluation and dissemination. *Serials review*, 37(3), 149-156 .
- Pooladian, A., & Borrego, Á. (2017). Twenty years of readership of library and information science literature under Mendeley's microscope. *Performance Measurement and Metrics* .

- Priem, J., & Hemminger, B. H. (2010). Scientometrics 2.0: New metrics of scholarly impact on the social Web. *First monday* .
- Priem, J., Taraborelli, D., Groth, P., & Neylon, C. (2010). Altmetrics: A manifesto .
- Ronald, R., & Fred, Y. Y. (2013). A multi-metric approach for research evaluation. *Chinese Science Bulletin*, 58(26), 3288-3290 .
- Thelwall, M., & Nevill, T. (2018). Could scientists use Altmetric .com scores to predict longer term citation counts? *Journal of Informetrics*, 12(1), 237-248 .
- Weller, K. (2015). Social media and altmetrics: An overview of current alternative approaches to measuring scholarly impact. In *Incentives and performance* (pp. 2 : (۲۷۶-۶۱) Springer.
- Zahedi, Z., Costas, R., & Wouters, P. (2014). How well developed are altmetrics? A cross-disciplinary analysis of the presence of 'alternative metrics' in scientific publications. *Scientometrics*, 101(2), 1491-1513 .

!

زودآیند ویرایش نشده